

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

El silenci després d'Ernest Lluch

Divuit anys després, quan penso en el silenci del passeig de Gràcia en la impressionant manifestació per la mort d'Ernest Lluch, encara se'm posa la pell de gallina. Poques setmanes abans l'havia entrevistat al despatx d'Econòmiques de la UB. Vam baixar junts en metro al centre perquè em va dir que, per seguretat, havia d'anar canviant d'itineraris. Com explica Joan Esculies a *Ernest Lluch, biografia d'un intel·lectual agitador* (La Magrana), premi Gaziel, malgrat el seu proverbial optimisme, començava a tenir por. Se sabia amenaçat per ETA.

Per a mi, més que l'exministre del PSC, més que el socialista que a contracorrent de la direcció del partit havia fet seva la Loapa, més que el tertulià que opinava sobre el País Basc i el Barça, era l'historiador de l'austriacisme, l'home que buscava el fil roig entre els perdedors del 1714 i la Renaixença. Aquesta recerca, per original i inèdita, em seduïa. L'havia anat seguint i se m'havia encomanat la passió del seu detectivisme arxivesc. Sempre sorprenia.

Al final la conversa indefectiblement derivava cap a l'actualitat política. Aquell últim cop em va confessar la seva distància creixent amb el PSC. Dins la complexitat del personatge, ben retratada per Esculies, sempre vaig pensar que a través de l'austriacisme d'alguna manera es volia redimir de la Loapa, una arriscada aposta personal que l'havia allunyat dels Reventós i Obiols i que, a la llarga, va resultar fallida quan el Tribunal Constitucional va desmuntar els abusos centralistes d'aquella llei. Amb l'austriacisme tornava a la idea de les Espanyes, a la pluralitat nacional que ell havia cregut que es podia defensar des de la Loapa. Però, en fi, això no més és la meua impressió.

Com l'Anna Pavlovna

La bogeria d'ETA ens va privar de veure la seva evolució tant política com intel·lectual, i per descomptat personal. Malgrat només tenir-hi un tracte esporàdic i professional, la seva absència encara em cou. Fet a si mateix com a polític i intel·lectual, no encaixava ben bé enlloc però era ben acollit arreu gràcies a la seva humanitat, la seva joia de viure, l'erudició tafanera, l'entrega a les causes més diverses. Esculies el compara, d'inici a fi, amb l'Anna Pavlovna, la dama d'honor de l'emperadriu Maria Fedorovna, esposa del tsar Alexandre III. Com Pavlovna, Lluch era un aglutinador entusiasta, un catalitzador que bullia de pro-

jectes i que encomanava ganes de fer coses. En va fer moltes.

Als 17 anys ja feia de viatjant de comerç per Espanya venent tirants de goma, cintes de persiana i altres objectes del taller patern. El periple ja el va portar al País Basc, on va començar a aprendre l'euskera. Al cap de dos anys, fent la mili a Barcelona, es va matricular a la universitat d'amagat del pare, que no volia que estudiés. També va ser campió d'atletisme: va guanyar el títol català júnior de 10.000 metres de marxa atlètica. No parava i no va parar mai. Sempre va viure "moltes vides alhora", diu Esculies, que també el defineix com a conspicu tafaner dotat d'una gran memòria, un punt individualista i polemista, però també home orquestra, àvid lector, melò-

GUSTAU NACARINO

man, del Barça, i molt treballador i auster: "L'hedonisme em fa fàstic i la mandra em repugna", deia Lluch.

La universitat li va canviar la vida i el va acostar a l'antifranquisme polític: a l'MSC de Reventós i Obiols. A casa seva s'hi respirava un catalanisme liberal, res més. A través del seu germà gran, el geògraf Enric Lluch, un referent per a ell, va entrar en contacte amb els cercles culturals del catalanisme montseratí, joves com Max Cahner, Albert Manent i Ramon Bastardes. I el qui el va catapultar dins el món universitari va ser Fabià Estapé: es van tenir un amor a primera vista. A través seu va esdevenir primer secretari del Cercle d'Economia de Carles Ferrer Salat, impulsat anys abans per Jaume Vicens Vives, a qui havia tingut de professor. Tenia 25 anys i també va connectar amb Jordi Pujol i va entrar al Centre d'Estudis del Banc Urquijo que dirigia Ramon Trias Fargas. I va marxar uns mesos becat a París. En fi, el jove Ernest,

hiperactiu, llançat i pluriocupat, va agafar aviat un protagonisme en el món acadèmic, polític, editorial (Oikos-Tau), econòmic i publicista (primer *Serra d'Or* i *Promos*, i després *Tele/eXpres* i *El Correo Catalán*). Amb els anys, esdevindria un habitual de premsa, ràdio i tele.

La lliçó valenciana

Expulsat de la UB arran de la Caputxinada, va reorientar la carrera a la Universitat de València (1970-77), on deixaria petjada, de nou acadèmica i política. Els orígens del PSPV no s'entenen sense ell. D'allà se'n va endur una lliçó: el catalanisme, com el valencianisme, havia de fer esforços per sumar amb el socialisme espanyol si no volia quedar descavalcat. Això, al costat de la prevenció instintiva cap als companys socialistes de casa bona, sempre el va portar a alinear-se dins el PSC amb l'obrerisme, tot i el seu bagatge intel·lectual i catalanista. Aquesta tensió interior és un tret distintiu de la seva personalitat.

Des del punt de vista polític, sens dubte resulta molt interessant el minuciós relat que Esculies fa de la LOAPA i del seu pas decisiu pel ministeri de Sanitat, un camp de mines que va trampejar amb seguretat i del qual va sortir amb el trumfo de ser el ministre de la universalització de la sanitat. Quan González no el va fer repetir al seu segon govern, el feipisme de Lluch va trontollar. Després vindria la també brillant etapa com a rector de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo, on va tenir de mà dreta el seu deixeble Antón Costas, amb qui es va consolidar l'amistat. La llista dels amics és llarga: el seu germà Enric, Estapé, Bricall, Herrero de Miñón, Odón Elorza, Lluís Foix, Alfons Cucó... En un altre nivell, John H. Elliot i Albert O. Hirschman. I les dones de la seva vida van ser la seva germana Montserrat, Dolors Bramon (i les tres filles que van tenir: Eulàlia, Rosa i Mireia), Ana Giménez Díaz-Oyuelos (en els anys madrilenys) i Montserrat Lamarca, l'última parella; s'havien de casar quan va ser assassinat.

Aquell silenci del passeig de Gràcia, aquell clam (desatès) de Gemma Nierga pel diàleg polític, i aquest soroll d'avui, en què la política torna a fer-se a crits, en què la democràcia es jutja a la presó, conviuen molt malament amb el record d'Ernest Lluch. Des de les seves contradiccions, Lluch ens recorda la imperiosa necessitat de la tolerància, de l'empatia i el respecte cap a l'altre. Ha sigut un plaer retrobar-lo a través d'aquesta biografia. ♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] El tumor

TONI SOLER
Anagrama
158 pàgines i 15,90 € -/1

[2] Finals que mereixen una història

ALBERT ESPINOSA / Rosa dels Vents
216 pàgines i 17,90 € 2/5

[3] L'art de portar gavadina

SERGI PÀMIES / Quaderns Crema
146 pàgines i 14 € 1/12

[4] Aprenere a parlar amb les plantes

MARTA ORRIOLS / Periscopi
256 pàgines i 17,50 € 3/8

[5] Permagel

EVA BALTASAR
Club Editor
188 pàgines i 16,50 € 4/39

NO-FICCIÓ

[1] Història mundial de Catalunya

BORJA DE RIQUER (DIR.) / Ed. 62
980 pàgines i 28 € -/1

[2] Catalunya, mirall trencat

JOAQUIM NADAL / Pòrtic
100 pàgines i 9,90 € 1/2

[3] Fins que siguem lliures

SERGI SOL
Ara Llibres
180 pàgines i 18,50 € 3/3

[4] Res és impossible

KILIAN JORNET
Ara Llibres
230 pàgines i 18 € -/2

[5] Escrits de presó

JOAQUIM FORN
Enciclopèdia Catalana
336 pàgines i 19,50 € 2/9

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Yo, Julia

SANTIAGO POSTEGUILLO
Plaza & Janés
704 pàgines i 22,90 € 1/3

[2] Yo soy Eric Zimmerman (vol. 2)

JULIA NAVARRO Plaza & Janés
576 pàgines i 15,90 € -/1

[3] Tú no matarás

JULIA NAVARRO
Plaza & Janés
992 pàgines i 22,70 € 2/4

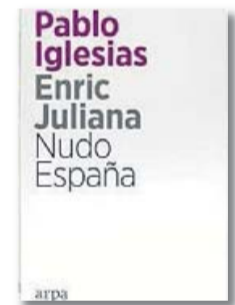
[4] Memorias de una salvaje

LA SEÑORITA BEBY / Planeta
448 pàgines i 17,90 € -/1

[5] Finales que merecen una historia

ALBERT ESPINOSA / Grijalbo
216 pàgines i 17,90 € 3/5

NO-FICCIÓ

[1] Nudo España

PABLO IGLESIAS I ENRIC JULIANA
Arpa
444 pàgines i 19,90 € 1/4

[2] Biografía de la humanidad

JOSÉ ANTONIO MARINA / Ariel
574 pàgines i 19,90 € 3/4

[3] El dominio mundial

PEDRO BAÑOS
Ariel
336 pàgines i 23,90 € 10/3

[4] El cuaderno del bosque

DULCINEA
Roca
192 pàgines i 19,90 € -/1

[5] El naufragio

LOLA GARCÍA
Península
232 pàgines i 17,90 € 2/10

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes al mercat